

Skogsbranden i Fläckebo 1914.

Sommaren 1914 hade liksom 100 år senare varit extremt torr och varm enligt samtida ögonvittne. Så hände det en dag i juli detta år att inspektorn på Svanå bruk rest till socknens klockare för att be honom ombesörja klämtning i kyrkans klockor mellan kl. 5 och 6. Allt folk som fanns måste uppådas ty det brann i Svanåskogen. Informanten berättar hur han som 9-årig med tårade ögon såg hur den mörka röken bolmade upp från skogen på "Andra sidan". Närmare uppgifter om detta redogörs här nedan ur tidningsreportage i VLT. Tilläggas kan att det några veckor senare (11/8) även brann i skogarna vid Skillberg i riktning mot Västerfärnebo men förödelsen därav tycks ej ha blivit lika stor som i månaden innan då - liksom 2014 - vinden verkar ha varit kraftig.

Saxat ur VLT juli 1914.

Under skogsdikningsarbete i närheten av torpet Gräset i Harakers socken den 8 juli 1914 utfördes det stensprängningar och det började brinna i den torra marken, en av laddningarna utlöstes inte så sprängaren kunde inte ta sig fram för att släcka elden p.g.a. explosionsrisken.

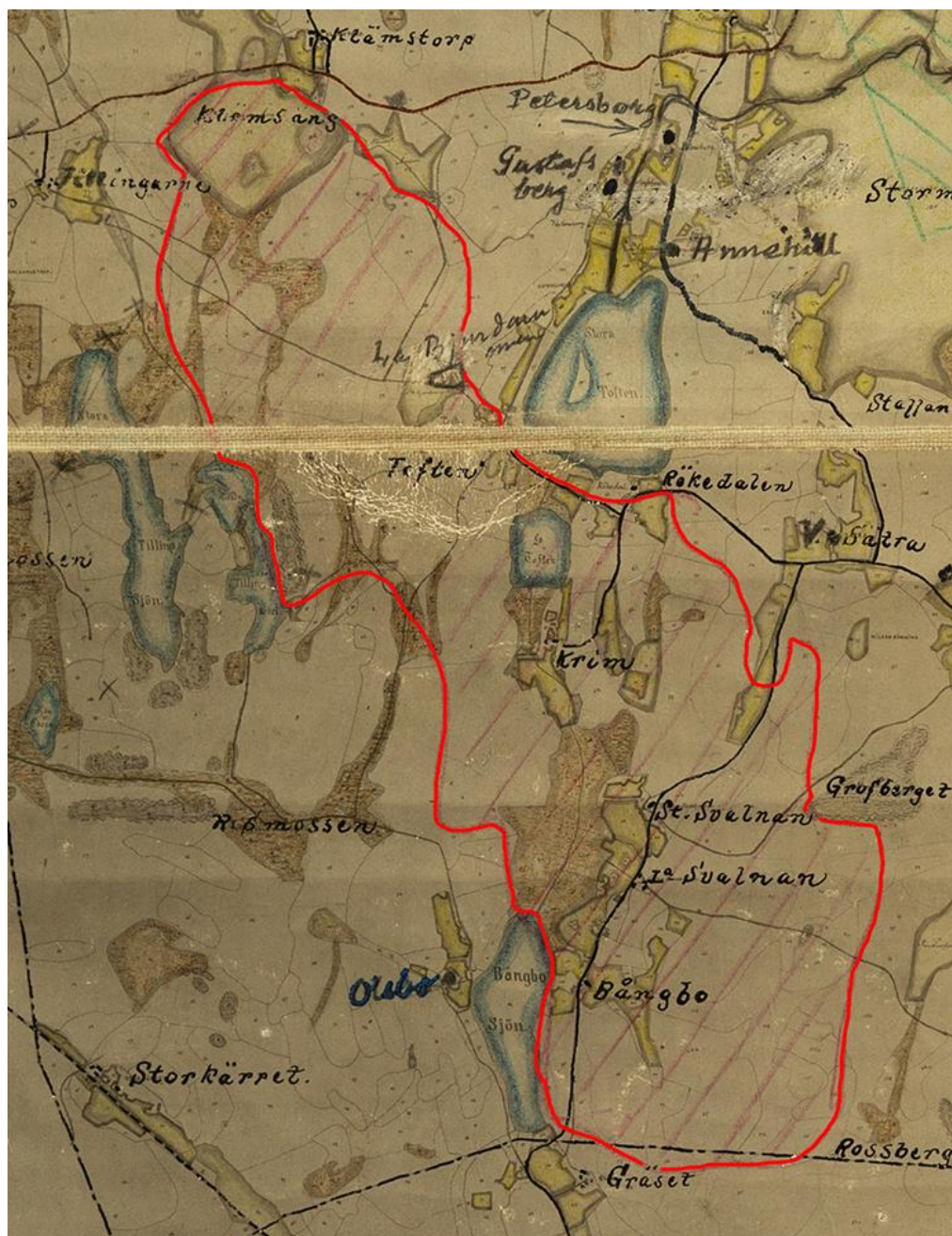
Detta skedde nästan exakt 100 år före den stora branden 2014, det skilde bara tre veckor. Förloppet var än värre 1914 då tre torpställen brann ner till grunden, Krim, Lilla Svalnan och Stora Svalnan, dessbättre lyckades man klara själva mangårdsbyggningen på Stora Svalnan men alla ekonomibyggnader blev eldens rov. Alla djur på torpställena klarade sig sånär som på några höns vid Lilla Svalnan.

Elden hade dragit fram med stor hastighet så ytterst lite av bohaget kunde räddas, hustrun på Stora Svalnan räddade sig med att springa efter vägen med sitt lilla barn och karlarna i huset tog sin tillflykt ut på öppna fälten, men kunde ta sig tillbaka för att rädda mangårdsbyggningen.

Det brann lite varstans i Fläckebo- och Ramnässkogarna upp mot Seglingsberg och vid den hotade bebyggelsen förbereddes för evakuering, man lastade lösöre och tillhörigheter på kärror och vagnar och hästarna stod selade i beredskap att fly. Vid Ramnäs bruk hade man burit ut porslin och sänkt det i ån, för att det inför eventualiteten inte skulle ta skada.

Elden startade alltså öster om Gräset och spred sig norrut på östra sidan om Bångbosjön. Turligt nog klarade sig Bångbotorpet när elden drog vidare i NNV-lig riktning och tog med sig Krim, Stora och Lilla Svalnan (men Toften undgick lågorna) fram till landsvägen som går mellan Rörbo och Ramnäs där gården Klämstorp är belägen på en öppen slätt. Elden dånade och rasade i södra skogsbrynet med tät rök som följd så att sikten var endast 20 meter. Eldslågorna hoppade fram över slätten och kastade sig in på ett tätt lövskogsområde i sydvästra hörnet av slätten, den kraftiga vinden mojnade en del så elden fick ingen riktig fart i lövskogen. Vid ett tillfälle hade elden hoppat 300 meter och antänt skogen bakom Klämstorp men lyckligtvis upptäcktes detta i tid och man lyckades hejda eldens vidare framfart.

Situationen morgonen efter var den att västra sträckan var mest kritisk och krävde största vaksamhet, elden hade hunnit förbi Tillingsjöarna fram mot Tillingetorpet dit 200 man skulle sändas, till Storkärret skickades 300 man och till Klämstorp 200 man.

Brandområdet inom den streckande linjen.

Brandberedskapen verkade ganska bra på den tiden, förutom att det till en början saknades ledare, man gick "man ur huse" för att hjälpa till och när väl brukskontoret fick vetskap om branden sändes arbetarna från bruket ut, 100 man från Västmanlands regemente, manskap från Skultuna och Surahammars bruk och senare avgick ett tåg från Västerås med 6 av värnpliktsrekrytskolans 12 kompanier med 300 man varav hälften stannade vid Svanå och resten fortsatte upp till Seglingsberg där det också brann.

Dagen efter behövde släckningsmanskaper avlösning, så från Dalregementet kom det 300 man från Värmlands regemente 500 man, vidare 250 man från Västmanlands regemente 150 man från Västmanlands trängkår och 350 man från Upplands regemente alltså 1 550 man. Proviantering sköttes genom egna intendenten.

Utrustningen för att mota elden var björkruskor, till skillnad mot dagens krav på helikoptrar och flygplan. Även brandgator var ett effektivt motmedel då som nu och en sådan gata rövdes mellan Nödåker och öster ut över mossarna fram till Trebackalång (backarna väster om Björkbacken utefter Ramnäs vägen).

Den brunna ytan 1914 var c:a 1 000 ha (branden 2014 var nästan 14 000 ha).

Torpen ägdes av Svanå bruk och Krim byggdes upp igen men brann åter ner till grunden 1981. Lilla Svalnan övergavs och byggdes inte upp men Stora Svalnans mangårdsbyggnad klarade sig ju och där återuppbyggdes ekonomibyggnaderna, men torpet revs cirka 1950 och övriga byggnader fick stå kvar fram till 1990-talet.

Efter att branden var släkt och manskapet skulle ta sig hem till sina förläggningar kom en idé upp att man skulle resa ett minnesmärke om förloppet och på ort och ställe bildades en kommitté bestående av en officer och fem av manskapet, vilka i raskhet utförde arbetet och redan efter 1-2 dagar var stenen klar, en meter hög med Västmanlands vapen inhugget och under står att läsa ”Skogsbranden den 8-14 i 7:e 1914 då Västmanlands regemente var i elden”

Stenen står rest vi torpet Gräset och avtäckandet skedde under högtidliga former med tal av kapten Schenström samt förbimarsch i parad av manskapet.